

LEPI VITEZ

Đorđe Pisarev

U zadimljenoj krčmi, mračnoj i vlažnoj, gde se tako dobro mogla sagledati sva raznolikost vremena u kome živimo jedan do drugog crno pivo ispivali su plemeniti vitezi, razbojnici, plemenite gospe sa velovima i prljave uličarke, sitni trgovci, bankari, oružnici velikog kneza, bogalji i prosjaci, sitne slugе i trubaduri. U središtu pažnje bio je sto za kojim je sedeo Rimbaut de Vaqueiras, izuzetni žongler i trubadur koji je znao odlično pevati i činiti strofe i **sirventes**. Uskoro se našao za našim stolom:

Nisam verovao u dan kad će me ljubav savladati tako da me neka gospa drži potpuno u vlasti. Jer spram njihove oholosti bio bih gord po običaju... Ali lepota, mladost, i plemenito ljupko telo mog Lepog Viteza pripitomise me mada bejah divalj. A divlje srce koje se vezuje za Ljubav jednom drugom vezom, zna bolje voleti svoju gospu no skrušeno srce zaljubljeno odveć koje ih želi sve...

Bilo je predivno. Upitali smo ga ima li još stihova o Lepom Vitezu. Sa suzama u očima, ovaj ponosni riter u skupocenom odelu i sa mačem čiji je balčak bio ukrašen draguljima, nastavi:

Čemu mi služi osvajanje i blago? Bio sam među najbogatijima kada sam bio nežni voljeni dragan i zadovoljan time, gospodar Margreju! Voleo sam tada jedan lepi pokret nego sada velik i bogat dvor imati. Jer koliko se moja moć uvećava Toliko sam nesrećniji u sebi otako se moj dragi Lepi Vitez i moja Radost udaljila i beži. Znači da neću dobiti utehu toliko moja tuga raste i jača.

Ime je bilo izgovoreno! Pokušao sam da se na mom licu ne primeti koliko me je uzбудilo pominjanje imena Margreju: da li je moguće da sam u ovoj prljavoj krčmi, bogu iza leđa, naišao na trag koji će me odvesti do nje? Sad oprezno, trag se ne sme izgubiti!

— Poštovani Rembo, prekrasni su stihovi koje si ispevao; možeš li nam reći priču koja je sigurno vezana za njih?

— Naravno, i siguran sam da vas ponajviše interesuje ko se krije iza imena Lepi Vitez. Pogadate — u pitanju je žena neverovatne lepote...

Sve je počelo kada sam otišao u Monfera, kod markiza Bonifacija. Tu sam se usavršio u oružju i poeziji, i uživao sam veliki ugled na dvoru. Markiz me je učinio vitezom i svojim pratiocem u oružju i oblačenju. Za vreme jednog od brojnih lovova na divlje svinje, uhvatilo nas je strašno nevreme duboko u šumama Monfera. Kroz tešku kišnu zavesu nije se mogao videti ni prst pred okom, pa se tako desilo da sam se odvojio od glavne skupine lovaca. Probijao sam se kroz vodenu zavesu, kroz skoro neprohodnu šikaru dok je konj poda mnom sve više malaksavao. Zalutao sam, sam i bespomoćan, a u jednom trenutku udarac groma u obližnje drvo toliko je plašilo mog konja da se on propeo, mene zbacio i pritom sam nesretno udario glavom tako snažno da sam od-

mah izgubio svest. Kada sam došao k sebi, sunce se probijalo kroz krošnje stoletnih hrastova a vodene kapljice kojima je lišće bilo natopljeno prelivale su se u bojama duge.

Stadoh na nesigurne noge i pogledom potražih svog konja; nije ga nigde bilo. Krenuh puteljkom koji se tek nazirao kroz izdikalu travu. Kako sam se samo iznenadio kada sam shvatio da put vodi pravo u pećinu! Tek kada sam zakoračio pod njeno senovito okrilje spoznao sam svu njenu veličinu; svod, prekriven svetlucavim prirodnim ukrasima, nalikovao je na nisko spuštenu nebo, a u prostor oko mene, koji se nije mogao pogledom obuhvatiti, stao bi poveći grad. Impresioniran ovom nepojamnom veličinom nisam se suviše iznenadio kada sam počeo nazirati jasne obrise zamka — tvrđave sagrađene u pećini. A tada me je iscrpeno telo izneverilo: ponovo padoh u duboku nesvesticu.

Kada sam se po drugi put osvestio, ležao sam u širokom krevetu sa baldahinom, a u mene je gledalo najdivnije lice koje se može zamisliti, oči duboke kao jezero: pored mene je, brižno nagnuta, na stolićima sedela žena koja je otvorila slatki pakao od koga će me možda spasiti tek smrt. Zvala se Ana i živela je u čudnom zamku u koji nije dopirala nijedna senka, zamku koji je pripadao mom budućem domaćinu, velikašu Frederiku Margreju.

Sledećih meseci bio sam njegov gost, ali gost kojim je prečutno stavljeno na znanje da se ne može udaljiti; uostalom, šetnje koje bi me vodile prema izlazu pećine bi se završavale pred uljudnom, ali nepokolebljivom pojavom trojice naoružanih stražara. (Nije dakle bilo problema kada se ulazilo u zamak Margreju; no, govoriti o izlasku bilo je uzaludno).

Ana je imala čudnovat status: niti je vlastelinu bila žena niti ljubavnica. Niti rodaka. Uživala je sva preimućstva gospodarice zamka, imala svoje odaje — u koje Frederik nije nikada zalazio — i izdavalala je naređenja slugama upravljajući, zapravo, zamkom. Pokoravao joj se i Frederik ne usudujući se, čak, ni da je otvoreno pogleda ali — ni ona nije napuštala zamak. Da li nije smela, ili nije htela...

Ja sam imao lepu sreću da sam mogao videti gospodu Anu kad god bih to poželeo, ukoliko je bila u svojoj sobi. Gledao sam kroz ključaonicu. Jednog dana Margreju, vraćajući se iz lova, otpasa mač i posla slugu koji ga odloži u njenoj sobi pored kreveta. Gospoda Ana, kada osta sama, skide odeću i osta samo u donjoj providnoj košulji. **Ona onda uze mač i steže ga, kao vitezovi; zatim ga izvuče iz korica i podiže u vazduh; s jedne strane na drugu. A onda vraća mač u korice i ostavi ga pokraj kreveta.**

Dani su mi se sliili u jedan, i jedino što se menjalo bila je moja sve jača ljubav prema Ani. Sve dok jednog jutra nisam ustao i odmah, u vazduh, osetio da se nešto desilo. Samo u sobnom ogrtaču, koji sam na brzinu zgrabio, istrčao sam u hodnik. Sve je bilo pusto. Pogledao sam kroz jedan od prozora — na izlazu pećine nije bilo uobičajene straže. A u Frederikovim odajama... Frederikovo telo bilo je posećeno mačem, s jedne strane pa na drugu, preko grudnog koša. Mrtav, već ukočen, u lokvi krvi koja se osušila. Tajanstveno su iščezli svi njegovi ljudi, ali i Ana. Napustio sam zamak i otada je tražim.

Kada je Rembo završio, ja naglo skočih na noge: — Izvuci mač i bori se, — rekoh. Gledao je zapanjeno. — Zato što si uvredio moju ženu podmuklo vireći kroz ključaonicu i gledajući je голу!

Kada smo napustili krčmu grozničavu jašući prema zamku sagrađenom u pećini, iza mene je ostao mrtvi Rembo. Rembo koji više nikada neće poželeti moju ženu, niti ispevati stih u čast njene lepote.

Bilo je lako pronaći zamak. Remboove upute bile su dovoljno precizne; sve je bilo u istom stanju u kakvom je bilo i kada je Rembo napuštao ovo mesto. Frederikov leš se lagano raspadao, iz njegovih očiju izlazili su crvi, a pacovi, koji su mu dobrano izgrizli lice i šake, nisu se ni osvrnuli na pridošlice. Nastavili su svoj jezivi posao. U Aninoj napuštenoj sobi pronašao sam njenu knjigu. Zvala se «Kovčeg». Bio je to jedini trag, možda će mi pomoći? Udobno se zavalih i počeh da čitam...

Kovčeg

Petnaest ljudi uz mrtvački kovčeg — Ju-hu-hu, i boca ruma!
Piće i davo odneće i ostalo — Ju-hu-hu, i boca ruma.

Dok je još zamirao poslednji zvuk ove luke pesmice, Ana je uspravno stajala, i ne primećujući suze koje su se slivale niz njeno skamenjeno lice, ne želeći da Frederiku pokaže koliko pati. Brod je plovio sve brže, a tačica koja je predstavljala jedino što joj je drago na ovome svetu, tačica koja je predstavljala čamac u kome je ostao očajni, beznadni dragi Štapić, bila je sve manja dok se potpuno nije izgubila na horizontu. Kako se sve ovo uopšte desilo, kako je moglo doći do takvog sunovrata u kome su Ana i Štapić postali gubitnici? Ana side u brodsku kajitu i otvori knjigu...

Kovčeg

Kada se spustio poklopac nad njim, moćni feudalac Margreju Frederik shvati da propada, da pada u mračne i tajnovite dubine kovčega bez dna. Hrabri se Frederik, kao što to i dolikuje pravom plemiću iz porodice Margreju, uopšte nije uplašio. Padao je satima, danima i noćima, ili mu se bar tako činilo, jer ništa se oko njega nije menjalo. Samo bezdana tmina. Kada je, već obnevideo, besvestan i opijen crnilom i haosom beskrajne i večnog, Frederik počeo gubiti nadu u bilo kakvu promenu, njegov se pad naglo završio. Osetio je pod sobom vlažni drveni pod. Prsti mu napipaše čvrsti stepenik, i još jedan, i još...

Frederik se oprezno penjao nepoznatim stepeništem. Uska traka snažne svetlosti odvela ga je pred nekakva vrata. Frederik pritisnu kvaku i ude.

Odmah ga zaseni svetlost malog plamena petrolejke. Brodska kabina je bila zagušljiva, prepuna knjiga svih boja i veličina. U uglu, za stolom, sedeo je čudnovato obučeni mladić duge kose.

— Bože, šta je ovo? — Promumlao je izbežujući Frederik.

Pisarev ga je blagonaklono pogledao.

— Dragi Frederiče, vi ste, na vašu sreću, junak moje priče. I to, što je još bolje, junak koji u ovoj priči dobija. Trebali ste, istina, proći mnogo gore no, lepa Ana, žena vašeg suseda Štapića, bila je isuviše radoznala. Ovo SADA, čemu mi pripadamo, odvija se pred njenim znatiželjnim očima.

Frederik, opsenjen nepoznatim i čudnovatim, izgubljeno je posmatrao Pisareva.

— Šta sada da radim?

— Baš ništa. Ostavljam te, na ovom brodu. I Ana ostaje sa tobom. Odsada je sve u tvojim rukama: čuvaj se sam. Ja neću učiniti ništa zlo, ali ni dobro. Neću te bacati u nevolje — ali ni vaditi iz njih.

Frederik je imao samo jedno na umu: sakriti se od svih, od svega, i to što pre! Posle višemesečne plovidbe, usledio je dugi marš koji je njega i njegovu svitu najzad odveo u šumu za koju se može slobodno reći da je bogu iza leđa. A iza šume, u mrkoj, stenovitoj planini, nalazila se pećina. U toj pećini, koju bi moglo otkriti samo vešto oko koje tačno zna tražiti i šta treba da ugleda, Frederik je sagradio zamak. Naravno, čovek kojeg je ujeo lav plaši se i miša. Ili bolje — i senke. Frederik i jeste sagradio zamak da bi pobegao od sopstvene senke. Otada, pećinu je napuštao samo u noćima bez mesečine, jer ga tada senka nije mogla progoniti. Sve je sada u najboljem redu, mislio je Frederik.

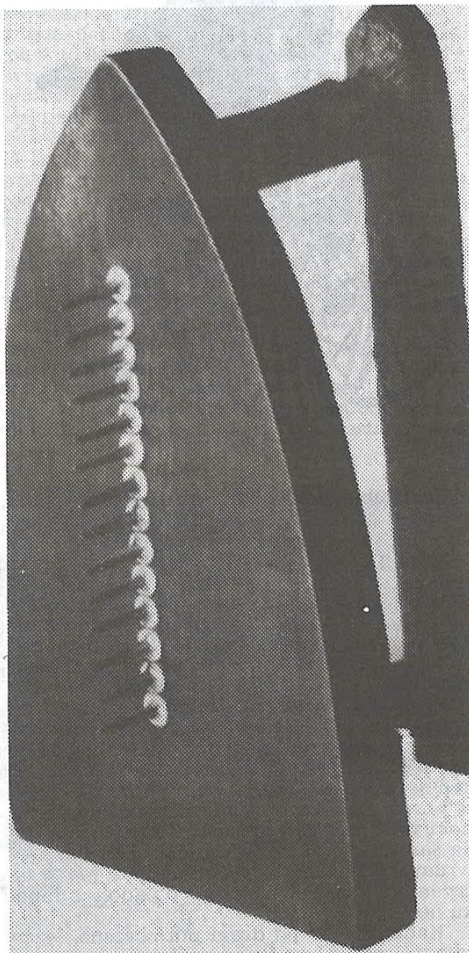
Vreme je otada teklo tako da ga Ana nije uspevala pratiti; dani su se slivali u jedan jedini, a noći su bile samo košmarni, nemoćni bezdan koji je trajao i trajao. Frederik nije ulazio u Anine odaje, a sretali su se povremeno u prolazu, češući se jedno o drugo u uskim hodnicima i, naravno, za vreme obeda. Ana je, poput duha, nezamislivano, ostavljena, plovila odajama zamka.

Tog popodneva Ana, poterana čudnovatim osećajem koji je bio jači od svake promisli, pode pravo prema Frederikovim odajama. Kada je ušla, on grozničavo poskoči s postelje na kojoj je razodeven ležao. Ana pode prema njemu i, kada je Frederik pomislio da će se možda desiti, najzad, nešto lepo u ovoj za njega ne baš naročito prijatnoj priči, gde baš i nije prečesto bio u prilici da sam upravlja svojom sudbinom, Ana, u lakoj haljini koja je otkrivala sve njene draži, pride postelji i dohvati Frederikov mač. Snažno obuhvati balčak obema rukama i, dok je zapanjeni Frederik mirovao, uhvaćen čarolijom trenutka, ova prekrasna žena podiže hladni, ubojiti čelik uspravno, ulevo, a zatim spusti sečivo desno dole, sekući vazduh i zamišljenog neprijatelja; podiže ga zatim uspravno, udesno, i zada udarac prema dole, levo. Odloži mač i izade.

Otada je Frederik svakoga dana u određeno vreme slao svoj mač u njene odaje. Sluga ga je unosio, i posle izvesnog vremena odlazio po njega. Frederik nije znao nastavlja li Ana i dalje svoju borbu sa zamišljenim protivnikom — Ana se bori sa duhovima, razmišljao je Frederik — ali, otada se nije desilo da Ana, obuzeta, zabasa u njegovu sobu u potrazi za mačem.

No, ukoliko on to nije znao, znao je neko drugi — Rimbatu de Vaquieras. Ovaj čuveni trubadur, koji je sticajem okolnosti dospo u zamak iz koga se više nije moglo izaći bio je zongler, i vrsni vitez vičan oružju, ali i dobri pevač koji je znao činiti izvršne strofe i **sirventes**. Zatočen, u dokolici izazvanoj odsustvom prilike za akciju, nije mu preostalo ništa drugo do da se zaljubi u prekrasnu Anu. Naravno, bila je ona za njega nedostupna; čini se, čak, da je bila svesna njegovog prisustva u istoj meri koliko i nameštaja koji ju je okruživao. . . Rembo je, jednostavno rečeno, virio kroz ključaonicu; nije to bilo dostojno jednog trubadura i viteza kakav je Rembo bio no, strast koju je osećao bila je prejaka. Rembo je, zapravo, bio spreman da učini i gore stvari radi onog trenutka kada bi, u magnovenju, blesnula Anina butina baršunaste kože ili kada bi sevnula belina njene dojke istrčale iz lake košulje.

U jednom takvom danu, dok je Rembovo oko ulazilo u ključaonicu, Frederik po prvi put ude u njenu sobu. Ana je bila paralizovana od iznenadenja, a pogled Frederika odavno je očajnik. Bio je nag do pojasa, a u rukama je nosio go mač. Položio ga je uz postelju, kao nekakav dar, a zatim, drhtavim rukama, gledajući joj u oči, zaroni ispod njene košulje; jedna trzaj i razderana svila visila je u krpicama, a predivne Anine dojke slobodno iskočiše pred Frederikove (i Rembove) oči. Ana, prebledela, uzmaknu za korak unazad i dograbi bal-

čak ponudenog mača. Ana, prebledela, uzmaknu za korak unazad i dograbi balčak ponudenog mača. A zatim ga podiže ne spuštajući pogled sa Frederika. On kao da se na trenutak borio sa demonom koji ga je opseo — telo mu se treslo od nezaustavljive drhtavice, a znoj je oblio snažna pleća — a tada ga, nešto mnogo jače od bilo kakve odluke koju bio uopšte mogao doneti, natera da pode napred. Prema Ani. Korakom koji, bar tako je izgledalo Rembou, kado da je trajao čitavu večnost. Mač se spusti desno dole a zatim, podignut iznova brzinom koja je bila nemoćna, ponovo se sečivo spusti prema dole, levo. Još jedan trenutak je telo Frederikovo stajalo uspravno, a zatim naglo klonu, posečeno s jedne strane, pa na drugu, preko grudnog koša.

Ana se lagano sagnu, spusti svoje hladne usne na njegovo čelo, a zatim, uhvativši golo krvavo sečivo, balčak osloni o zid, a vrh nasloni na svoj stomak. I pre nego što je zapanjeni Rembo mogao i pomisliti da reaguje, Anino telo načini trzaj. . .

. . . Toga trenutka Frederik drhtavim rukama žurno sklopi korice knjige.

Kopita naših konja gutala su nebo. Ugledao sam i planinu. Dok joj je snažni vetar bacao kosu levo-desno, Nataša se okrete prema meni.

— Eno ih, svi su već tamo!

Sada sam ih i ja video. Lagano smo se spuštali ka njima. Naši konji pravil su sve manje i manje krugove, a likovi osoba koje su sada postajale, da bi nas dočekale, bili su sve raspoznatljiviji. Voda i njegovi plemići, najbolji ratnici, u kratkim tunikama i naoružani samo laticim samostrelima i dugim bodežima, i moja

Ana, zlatnih uvojaka i zlatnih obraza, obučena samo u kratku belu košulju koja je ostavljala otkrivene lepe i vitke noge, baršunastu kožu. Stajali su u visokoj travi a mali proplanak, na kojem su se nalazili, bio je okružen visokim četinarima tako da su za svakog, osim za nas koji smo lebdeli iznad njih, bili nevidljivi.

Kada su se naši konji najzad spustili, dok sam ja u čvrstom zagrljaju, zatvorenih očiju kroz koje su probijale suze od uzbuđenja, posle toliko vremena opet držao svoju ženu u naručju, a Nataša veselo tucкала hrabre ratnike koje nije videla tako dug, razmišljao sam o onome što je ovome prethodilo. . .

Duga bi to bila priča, prepuna opasnih pustolovina i strašnih opasnosti. Ali priča koja je od mene načinila ratnika. Onog koji je na kraju pobedio samoga sebe. Onog koji je sada mogao dostojanstveno da gleda u oči ljubljenoj ženi. . .

O kako je moj konj hitao dok je sve dalje iza nas ostajao mrtvi Rembo, a ispred me očekivalo najveće iskušenje — konačni susret sa Frederikom Margrejom, susret iz kojeg je samo jedna od nas mogao izaći živ.

— Zao mi je — reče Frederik — prevalio si dug put baš nizašta: Ana je otišla i već te zaisgurino očekuje u Tvrdavi.

Nije to bilo baš tako jednostavno. Spustih vezir i isukah mač. Sačekao sam da i on to učini, a zatim. . .

A kada vrh mog mača najzad probi njegov pancir, kada iz njegovih onemoćalih ruku ispadoše mač i štit, zrak sunca se probi kroz prosečenu brokatnu zavesu, čudom, rekao bih, i, dok je njegovo telo zauzimalo određeni položaj na podu, u lokvi krvi, ja shvatih da je mandala zatvorena; već užasnut, sa strahom koji mi je kolao venama — dok je moje telo sve više zauzimalo položaj senke koja prati zgrčeno telo — ja poslednjim snagama zauvek izgubljene volje strgoh kalpak sa njegovog bojnog šlema; iako sam već znao šta ću ugledati, poslednjim trzajima preostale snage spoznah šta moje oči gledaju. Ja, koji sam tako neočekivano postao senka mrtvog čoveka, ugledah pred sobom sopstveno lice. Lice feudalca Frederika Margreja.

Stajali smo na padini u gustoj travi. Moj ushićeni pogled već je uspevao visoko na nebu da raspoznava dve tačke koje su biještale na suncu. Bili su to Nataša i moj baron; najzad ćemo biti zajedno, posle toliko iskušenja!

Dok su ih leteći ati donosili sve bliže nama, setih se poslednji dramatičnih okolnosti koje su mi donele izbavljenje.

Mislim da sam, zapravo, od prvog trenutka zatočeništva znala da je dovoljno samo da pronađem način kako da nateram Frederika da zakračić izvan okrilja pećine. O, kako sam bila topla i izazovna tog lepog, sunačnog popodneva! Dopustila sam da izrez moje haljine bude mnogo dublji nego obično, dopustila sam sebi da idem dovoljno blizu Margreja da bi on to mogao i da primeti. Ma koliko velik gospodin bio, ma koliko me poštovao, strast je bila jača: malo-malo pa bih zaticala njegov pogled kao zakovan na mojim grudima. Dopustila sam sebi da se nadem ispred njega tako da može da primeti zavodljivo njihanje moje zadnjice. Dopustila sam mu da govori i slušala ga, kao nikad dotad, tako da više nije bio svestan šta se oko njega odvija. Sva njegova čula bila su usmerena na mene. Tako nije ni primetio gde ga vodi putanja kojom smo hodali, a koju sam ja nametnula. A kada je shvatio da smo se našli izvan pećine, bilo je prekasno. Tada ga je već sunce obasjalo, a njegova senka, najzad oživljena, lagano se odlepi od tla. Stala je na providne noge, odvajajući se od Frederika, a zatim pruži fantomske ruka balčaku njegovog mača. Kada je sevnuto udarac, Frederik se složi kao klada na zemlju, tela rasećenog unakrst preko grudni, a senka, uz jezovit uzdah, najzad zadovoljno zauze svoje mesto uz mrtvo telo i zauvek se umiri.

(Iz romana »Kovčeg«)